

Esc de dóne ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Corespundintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.
Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., óra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuulu publicatiuniloru se se anticepe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 1012.

Epit. 319.

Cerculariulu

Consistoriului eparchialu romanu gr.-or. din Aradu
emis catra toti protopresviterii districtuali.

(*In privinti'a controlarii si supraveghiarii organeloru subalterne bisericesci, la administrarea si manipularea baniloru; apoi a revisiunei ratiucinieloru epitropesci.*)

Cu privire la mai corect'a si mai exact'a administratiune si manipulare a averiloru bisericesci, si specialu in privinti'a compunerei, esaminarei si aprobarei ratiucinieloru bisericesci: acestu Consistoriu diecesanu, in conformitate cu prescisele statutulu organicu, a stabilitu si emisu normativele cuprinse in cerculariulu de datulu 9. Iuliu 1870. Nr. 77⁴/₂₅ epit. care prin concernintii domni protopresviteri s'a publicatu tuturoru sínódeloru, comiteteloru si epitropieloru parochiali spre cinosura si efectuare.

Asemene dispuetiuni normative s'au emisu prin cerculariele consistoriali, cu datulu 4. Februariu 1871. Nr. 88³/₁₁ si 153³/₄₁ epit. si cu ordinatiunea de datulu 15. Iuliu 1871. Nr. 808³/₂₇₈ epit. cu privire la asigurarea averiloru bisericesci si respective la licuidarea pretensiuniloru bisericesci aflatórie cu obligatiuni dubie si neascurate prin intabulare ipotecaria; pentru a careia efectuare s'au denumitu si incredintiati in fiecare districtu protopresviteralu, mai multi licuidatori cercuali.

Inse, atátu din reporturile periodice, intrate dela concernintii domni protopresviteri, câtu mai vertosu din numerósele acuse date din partea mai multoru comune si a particulariloru, in contr'a epitropieloru si a altoru membri bisericesci, — Consistoriulu nostru diecesanu cu durere s'a convinsu: cá susu atinsele dispuetiuni normative, mai gat'a nicairia nu se obsérva si nu se efectuescu; de óra ce in cele mai multe comune, epitropiele parochiali inca n'au compusu si substernutu socotile de pe anulu solariu 1870 si 1871. dupa cum s'a fostu prescisu.

Mai departe s'a esperiatu si constatatu: cá in multe locuri, epitropii cu ceialti membri ai comuneloru bisericesci, *din caus'a necontrolarii si nesupraveghiarii*, au comisu diferite abuseri daunóse cu banii bisericesci, incredintiati chivernisirii loru; si asiá starea finantiala a bisericeiloru parochiali, si respective administrarea si manipularea averiloru bisericesci, este necorecta si espusa pericleloru daunóse!

Din acestu incidinte dar, Consistoriulu diecesanu, in legatura cu susu provocatulu cerculariu, a aflatu de neincungiurabila necesitate: pre concernintii domni protopresviteri districtuali a-i face atenti la acésta anomalia si impregiurare durerósa; éra spre delaturarea ei, totodata a-i incredintiá si insarciná, cu energios'a si rigorós'a controlare si supraveghiare a organeloru subalterne incredintiati cu manipularea trebiloru finantiali.

Spre scopulu acest'a, concernintele protopresviteru, séu in persóna, séu in casu de impedecare prin emiterea vre unui membru alu scaunulu protopresviteralu, va intreprinde in fié care comuna din submanuatulu tractu, excursiunile necesarie, celu pucinu odata in anu; éra dupa recerintie si mai de multe ori; pentru cari, Consistoriulu diecesanu pe langa prejunctura gratuita a incuviintiati in chipu de remunerare aversionala, diurnele de 3. fl. v. a. dela un'a comuna; pentru o diua; éra déca intr'o comuna s'ar recere lucru mai multu de câtu o diua, 5 fl. v. a.; care epitropii'a le va solvi din cass'a bisericesca, — pe langa cuitanti'a emisului.

La ocasiunea acestoru excursiuni, protopresviterulu séu emisulu seu, va avé se se convinga si se eruedie:

1. In ce stare se afla cass'a bisericesca, adeca câtu este capitalulu elocatu cu obligatiuni, si câtu in bani gat'a?

2. Porta epitropii'a parochiale diurnalu despre perceptiuni si erogatiuni; ratiuciniu dupa formulariulu prescisu prin susu atinsulu cerculariu si evidintia despre obligatiuni?

3. Compus'a si substernut'a epitropii'a ratiuciniulu despre perceptiuni si erogatiuni pe anulu solariu 1870 si 1871; esaminatu-s'au aceste prin comitetu si substernutu-le-au comitetulu sinodulu parochialu spre revisiune si aprobare?

4. Preste totu e de a se eruá si constatá: cá in care comuna nu se obsérva si efectuescu dispuetiunile provediute in normativulu cerculariulu susamintitu?

Despre cele espuse e de a se luá unu protocolu scurtu in faci'a loculu; éra in casu déca se vor descoperi scaderi si respective se va constatá: cá dispuetiunile din citatulu cerculariu nu s'au efectuitu, protopresviterulu si eventualminte emisulu seu, va dá respectivulu comitetu si epitropiei parochiale corespondentória invariatiune: ca cele intrelasate *in restimpu de 6 septemani negresitu si sub greumentulu responsabilitatii* se le efectúesca.

Pentru mai mare acuratétia si esacitate a revisiunei ratiucinieloru bisericesci pe viitoriu, — Consistoriulu diecesanu a aflatu de lipsa a dispune urmatóriele:

a) Atátu ratiuciniiele din anii trecuti, câte vor fi dejá compuse, esaminate si aprobate de sínódele parochiali, dar inca ne-substernute la Consistoriu; câtu si cele ce se vor face pe anulu curinte, pe langa observarea celoru prescise in cerculariulu de datulu 9. Iuliu 1870. Nr. 77⁴/₂₅ epit. sunt de a se censurá si la scaunulu protopresviteralu.

b) Scaunulu protopresviteralu apoi, ratiuciniiele ce le va affá corecte si esacte, si cari ca atari vor fi aprobate de cátra respectivulu sinodu parochialu conformu punct. 11. din susprovoatulu cerculariu, le va substerne simplu fara documinte Consistoriulu spre luare la cunoscentia.

c) In privinti'a ratiucinieloru dificultate inse, dupa ce sinodulu parochialu a procesu conformu dispuetiunei din punct. 12—16 (cerculariulu de datulu 9. Iuliu 1870. Nr. 77⁴/₂₅ epit.) scaunulu protopresviteralu va esaminá de nou: atátu ratiuciniulu câtu si procedur'a si decisiunea sinodulu parochialu respectivu adusa in meritu; si in câtu o va affá corecta, ratiuciniulu de sub intrebare lu va substerne la Consistoriu spre supravisiune si ulterior'a decidere; — éra in câtu scaunulu protopresviteralu, va affá: cá procedur'a sinodulu parochialu este defectuósa, in asemene casu, protopresviterulu séu va esi in persóna, séu va emite pre cineva la faci'a loculu in respectiv'a comuna; séu va restituí actele sinodulu respective comitetulu parochialu spre dilucidarea, suplinirea dificultatiloru subversante.

d) In casu inse, — déca la revisiunea ratiucinieloru, cu privire la manipularea baniloru bisericesci, se vor descoperi abuseri comise de catra respectivii epitropi, concernintele protopresviteru e in puternicitu si indetoratu: pre unii ca atari individi numai decatu a-i suspinde si pana la deciderea ulterióra a causei, — a substituí pre alti individi mai credintiosi bisericeii; — dar asemene casuri eventuali totdeun'a sunt de a se face cunoscute acestui Consistoriu diecesanu.

e) In fine, se atrage atentiunea domniloru protopresviteri si asupr'a dispuetiuniloru normative din cerculariele consistoriali mai susu provocate si referitórie la licuidarea si asigurarea averiloru bisericesci, respective a obligatiuniloru despre capitalele elocate; cu atátu mai vertosu, cáci mare parte dintre licuidatorii denumiti pentru efectuarea acestei afaceri momentóse inca n'au lucratu nimic'a; éra multi au resignatu de acésta misiune; si asiá tréb'a acésta in unele comune bisericesci, dupa cum s'a observatu este cu totul neglésa si incurcata.

Aceste dispusetiuni Preaonorata Domni'a Ta le vei publicá tuturoru simódeloru, comiteteloru si epitropieloru parohiale din submanuatulu tractu, spre scire si stricta acomodare; avendu despre efectuit'a publicare si apoi despre rezultatulu controlarii si revisiunei dispuse la timpulu seu a face reportu meritorialu.

Aradu, 27. Iuliu 1872.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Catra toti p. t. Domni inspectori de scóle.

Nr. 1142/273 scol.

Stefanu Popu profesorele primariu alu pedagogiului din Blasiu, a compusu si tiparitu cartea cu titlulu: „Metodulu pertractarii legendariului I. (Abecedariului) dupa principiile scriptologiei si instructiunea intuitiva,” carea legata in parati tari: costa 60 cr. si se póte procurá de la autorulu din Blasiu (Balázsfalva, Blasendorf.) Dupa essaminare, acestu consistoriulu afla cu cale s'o recomende tuturoru p. t. Domni inspectori scolari, si printr'insii tuturoru Domniloru invetiatori, ca se li fie de ajutoriu in propunerile loru éra acésta recomandatiune se se publice prin fói'a nóstra oficiala „Lumina.” Aradu 10 Augustu v. 1872.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALE.

Institutulu teologicu gr.-or. romanu din Aradu.

Sinodulu eparchiei romane gr.-or. din Aradu, in 1870. sub nr. 105. decise ca in viitoriu „numai atari individi se fie primiti in institutulu teologicu din Aradu, cari au absolvitu 8 clase gimnasiali cu succesu bunu, si éta cá numerulu celoru primiti d'atunci in cóci, ni si prognostica matematicu perplesitatea, in carea cauta se devinimu, — ca se nu dicu cá ne aflámu degiá, — la deplinirea parochieloru vacante.

Dar vorbésca numerii.

In anulu scol. 187°/₁ s'au primitu in acestu institutu 5, éra in 187°/₂ 6 teneri.

Acum déca vom socoti, cá acestu institutu are nalt'a missiune, a provedé cu preoti aprópe 700 de comune, cu o poporatiune de peste diumetate milionu de suflete; cá din cele 700 de parochii, ce apartienu la dieces'a Aradului, in fiacare anu cam de rondu 2% si mai bine, devinu vacante; apoi mai considerandu, cá dintre teologii

absoluti, cam una tertialitate, — dóra desgustata de dotatiunea preotiesca, cea fórté precaria, — de comunu si-álege alta cariera: fara multa spargere de capu ne vom convinge, cá cu 3—4 teologi, ce vor esí la anu din acestu institutu, este absolutu imposibilu a poté depliní cele 15—20 de parochii, ce in fiacare anu devinu vacante.

Preste acést'a e fapta constatata, cá mai bine de 60% din parochiele nóstre, sunt atátu de slabu si reu dotate cátu acelea si pan'acum, numai fórté a nevoia 'si poteau aflá preoti, — se intielege de sine, dintre clericii cei fara de clase; dar in viitoriu de unde si cum vor se mai capete preoti; cáci clericii absoluti cu clase nu se ajungu nici pentru parochiele cele mai de frunte, necum se mai remana si celoru mai slabutie? Va se dica, acestea — curundu séu mai tardíu, — vor ajunge fara de preoti, unicii loru luminatori, — cáci astadi — precum scimu — parochiele nu se mai potú depliní, prin denumiri séu translocari, in chipu de pedépsa, ci numai pe calea concursului.

Dar chiaru se presupunemu si acelu casu anormu, cá se vor aflá si atari comune, cari abdicendu de dreptulu alegerii, i-ar primí pe preotii ce li s'ar tramite de consistoriu; si cá se vor aflá si atari preoti, cari — far a fi comisu ceva escesu ori crima, — vor primí translocarea dintr'o comuna intr'alt'a: dar dupa ce se va finí generatiunea astoru feliu de preoti, ce vom face atunci?

Éta dar cá perplesitatea ce ne ascépta, — cu sustienerea decisiunei pomenite, — este inevitabile; si acést'a n'a fostu, n'a potutu fi intentiunea Sinodului eparchialu, candu aduse acea decisiune, ma suntemu pré convinsi cá Sinodulu aduse pomenitulu decisu numai si numai a promová cultur'a poporala.

Se aréta dar lips'a cátu se póte de evidentu, ca acea decisiune, ca necorespondietória scopului, se se modifice cátu mai curundu astfelu, ca in viitoriu se póta fi primiti in institutulu teologicu si teneri de calificatiune corespundietória dotatiuniloru preotiesci.

Asemene modificare este o necesitate imperativa si pentru ace'a, cáci precum s'a aretatu, atatu in nr. 1. alu acestui organu, cátu si in ambele reporturi ale senatelorú de scóle catra Sinódele eparchiali trecute, lips'a de invetiatori necontenitu cresce, pe candu numerulu competintiloru la pedagogia s'a micitu intr'unu modu, ce ni inspira

FOISIÓRA.

Igiein'a si scól'a.

Domnii invetiatori mi vor iertá a-i duce pucintelu pe unu terenu, póte ne mai amblatu de ei, dar cu atát'a mai de mare necesitate a-lu cunósce. Geniulu timpului nostru a devenitu la acea convingere, cá *cultur'a si sanatatea* sunt cei d'antei factori ai fericirei omenesci. Unu adevéru acést'a, ce se invétia de toti filosofii si canta de toti poetii tuturoru timpuriloru si popóreloru si este doveditu prin esperiinti'a de tóte dilele. Si fiindu cá fora acesti doi factori nu póte ajunge omulu la fericire, de si fora postu (pusetiune) si avere, fericirea se póte cugetá bine, urméza de sine cu o rigóre logica, cá educatiunea si Igiein'a sunt cele mai necesarie doctrine ale ómeniloru, cari ar trebui invetiati de toti individi, si pe cari ficcare statu ar trebui se le faca columnele édficiului de statu, daca are naintea ochiloru prosperitatea poporului. Éta cátu de frumosu se esprime Dr. Reich in studialc sale igieinistice: „Tient'a tuturoru nesuintiloru pe terenulu sciintiei si alu potintiei este omulu si prosperitatea sa” si de unde aterna prosperitatea ori fericirea omului? negresitu dela sciinti'a si sanatatea sa, adeca dela mass'a poteriloru sale spirituali si fisico.

Vedi bine cá s'au cerutu seculi întregi pana ce omenimea, pana ce societatea omenésca a devenitu la acelu gradu de perfectiune, care se-lu faca capace, de a se cunósce insusi pe sine

si sè se olibereze de acele iniurintie ale fericirei, cari veniau din alte directiuni! Noi vedemu astadi si poporulu nostru mai liberu cautandu-si si ordinandu-si trebile sale ca individu, ca tata de familia si ca cetatiénu, séu barem luptandu-se a dobendí drepturile neprescriptibili, ce-i competu, primindu si elu umanitatea de parol'a dilei, ce s'au escatu din scrutatiunea inductiva despre originea si positiunea omului, a individului omenescu in natura, si fiindu cá individulu forméza antei'a zala in marea catena a omenimei, éra umanitatea pana ce se póte trauspune la ceruri mai mari, trebue se incépa dela individu, se cere astadi, ca postulatu d'antaiu alu umanitatei practice: ingrigirea individului in privinti'a corpului si culturei lui, in privinti'a intelectuale. Cáci numai individi cultivati constituescu o natiune culta; numai coi crescuti si intariti omenescu sunt capaci de viétia si de a constitui o natiune puternica si culta, fora cultura si fora lumina nu se póte cugetá o drépta fericire a popóreloru. Cultur'a spiritului si a inimii, pe langa ingrigirea corpului, sunt pirghiele, ce radica atátu individulu cátu si întregile popóre la demnitatea recoruta, singure le facu libere si ferici. Si cu tóte acoste sciinti'a despre educatiunea omului séu pedagogi'a, si sciinti'a despre ingrigirea sanatatii séu Igiein'a, cari ar trebui totu omulu se le cunósca mai multu ori mai pucinu, s'au tractatu pana acum'a, si la natiunile cele mai inaintate, intr'unu modu vitregu, si potemu dice, cá la noi si astadi, cea d'anteiu se tractéza numai in preparandia, éra cea din urma nicairi. De aci vine cá si ómenii de altmíntre culti, cari nu numai se sciú miscá in societatea omenésca, ci cuprindu si o positiune eminenta

förte mari grigi; si avendu destui clerici absoluti, in lips'a de parochii vacante: multi se vor aplicá de invetiatori, precum s'au aplicatu si mai nainte. Si acést'a ar fi mai mare avantajiu pentru promovarea culturai poporale, de cátu ca in sperantia de a castigá clerici cáte cu 8 si pedagogi cáte cu 4 clase gimnasiali, am lasá o multime de comune mai serace fara preoti si fara de invetiatori, — Ddieu scie pana candu. — espuse diferiteloru eventualitati.

Congresulu nationalu bisericescu alu serbiloru,

a fostu conchiamatu la Carlovetiú, pre di'a de $\frac{6}{18}$ augustu. Deputatii s'au si adunatu cu totii, dar candu fu se se deschida congresulu, dederá de o pedeca, si a nume:

Din vechime, la congresulu serbescu au intrevenu si unu comisariu imperatescu regescu, carele deschida congresulu, si priveghiá de mersulu desbateriloru in unele cause, ce i se incredintiau desclinitu. Comisariulu se primiá cu mare solenitate si cu unu ceremonialu a nume, statoritu pre largu si in detaiu de imperatés'a Mari'a Teresi'a, in Rescriptulu declaratoricu din 16. julu 1779. nr. 3641. adnessulu de sub liter'a E. — Acestu comisariu, cu timpulu a essercitatu o influentia destulu de mare atátu la inaugurarea actului alegerii de metropolitu séu patriarcu, precum si la deschiderea sinodului archierescu. Candu pentru ultim'a data fusera romanii in congresulu serbescu, erá comisariu imp. reg. ginerariulu Filipovicu. Pentru congresulu de acum'a, s'a numitu de comisariu ginerariulu Molinari.

Acum, dupa ceremonialu, avea se mérga o deputatiune ca se-lu invite pre comisariu a deschide congresulu, si se-lu aduca cu solenitate. Deputatii inse, nu voiau se mérga in deputatiune, ci provocau la articulu de lege alu IX. din 1868. carele garantéza autonomia deplina bisericei gr. or., si nu vorbesce de comisariatu. Deputatii tieneau cá institutiunea comisariatului nu incupe cu legea, si ar fi voitu ca congresulu se-lu deschida administratorulu metropolitanu. Inse administratorele, cu ceia lalti episcopi socotiá cá nu póte se lucre in contr'a unui autografu imperatescu, carele pentru acum despuce specialminte in caus'a acést'a, sustienendu ceremonialulu numitu diu Rescriptulu declaratoricu.

Luni, administratorele metropolitanu merse la comisariulu Molinari in Petruvaradinu (cáci comisariulu a descascatu in forarétu'a din apropiare Petruvaradinu, si nu in Carlovetiú) de unde aduse respunsulu cá: comisariulu are instructiuni esprese de la Maestatea Sa, nu va se vina de cátu déca va fi primitu cu ceremonialulu prescrisu, si cá mai astépta o di.

Deputatii se intrunira acum intr'o conferintia, sub presiedinti'a de etate, si adresara Maestatei Sale imperatului, pre calea telegrafica, o petitiune: „*pentru delaturarea pediceloru ce stau in calea deschiderii congresului.*” Inse de la Maestate nu capetara nici unu respunsu.

Standu caus'a astu-feliu imprinsa trei dile, mercuri in $\frac{9}{21}$ aug. comisariulu, in virtutea plenipotintiei ce avea, dechiará congresulu de desfiintiatu, si apoi plecá catra Pest'a, unde a participatu la unu consiliu ministeriale ce s'a tienutu in asta causa.

Diarile batu alarma pentru acestu evinémentu. „Pester-Lloyd“ invinuesce pre repausatulu ministru Eötvös si pre guvernulu, cá au purcesu atátu de incetu in afacerile serbiloru si a nume in caus'a alegerii unui patriarcu, in cátu a datu timpulu destulu lui Mileticiu — pre care ilu numesce „profetulu natiunei sale“ — ca se-si asecure sie-si o majoritate credintiósa in congresu. — „Pesti-N.“ amenintia pre serbi cá, de nu se vor întörce, unu comisariu reg. va luá administratiunea tuturor averiloru lor. — Sunt si gazete de acelea, cari recomanda guvernului mesuri atátu de draconice fatia cu Mileticiu, in cátu unu omu seriosu nu póte luá notitia de ele.

Un'a este ce se intréba cu totii: *Ce va fi acum?*

Aradu, 1 Augustu v. 1872.

(*Despartirea bisericesca a comuneloru mestecate.*) Pe temeiulu conoscutei invoieii, ce s'a incheiatu intre delegatiunea congresuala a nóstra si intre cea serbesca la Carlovetiú, — s'au emis de ambele parti siese comisiuni miste, a incercá si efectui o complanare amica a controverseloru dintre credintiosii nostri romani si coreligionarii serbi din comunele mestecate din diecesele custate a Versietului, Temisiorii si Aradului; ca apoi despartindu-se romanii de catra serbi, se devina incorporati la diecesele loru nationale.

Acésta cestiune de mare importantia pentru Ierarchi'a nóstra nationala, — s'a pusu dejá de unu anu de dile in lucrare; si dupa ce tréb'a cu impacarea fonduriloru bisericesci din Carlovetiú, — si celoru scolarie si stipendiarie, administrate pana acum'a la Buda-Pesta, s'a ispravitu cu resultatu multiamitoriu, au mai remasu: ca comisiunile mai amintite se satisfaca misiunei lor.

Dintre cele siese comisiuni, in decursulu anului: *numai duoe* au intreprinsu, si in parte au si efectuitu cu succesu favorabilu pertractarile in acestu meritu.

Anume au lucratu cu multu zelu comisiunea a IV. din cerculu Versietului sub conducerea dlui protopresviteru Ioanu Popovicu cu dñii membri Ioanu Siepetianu, candidatu de advocatu si dlui Ioanu Bartolomei secretariu ca reprezentante consistorialu din Caransebesiu; carei comisiuni i-a succesu, a realisá total'a despartire a romaniloru de catra serbi, in trei comune mestecate Vlacovetiú, Jamulu micu si Bucinu; unde partei romane i-a remasu realitatile bisericesci si scolarie, adeca biserica cu tóte apartinintiele, edificiulu scolei, si cáte o sesiune parochiale; deobligandu-se romanii a-i desdauná pe coreligionarii loru serbi cu sumele contractate. —

Romanii din aceste trei comune mestecate, s'au si constituitu dejá pe bas'a statutului organicu alu bisericei nóstre, in parochia de sing. adeca si-au organisatu comitetu si epitropia parochiale, — desfacendu-se de Ierachi'a serbesca respective de dieces'a de

politica ori sociale, vietuescu astfeliu in contra sanetatei, casi candu cu intentiune ar vre se-si ruineze corpulu, si nici copiiloru sei nu sunt in stare a dá o crescere rationale; de aci vine, cá astadi cea mai mare parte a omenimei nu aréta acea virtute si vivacitate, ce caracteriséza séu ar trebui se caracteriseze pre omulu celu sanetosu, ci sunt numai umbra de ómeni, cu fetele palite, cu ochii urdurosi, cu grumadii plini de scrofole. — Bine vorbesce despre acést'a Dr. W. Horsell in „cartea sanetatei,“ „Omulu scrutéza si celu mai neiusemnatu obiectu; celu mai micu lucru i se fece insemnatu, inse pre sine insusi se cunósce pre pucinu, de si „tóta intieptiunea se concentréza aci.“

Daca scól'a si sanetatea sunt dara cele mai puternice, ba singurele colonne ale fericirii omenesci, fiindu cá cea d'antoiu prin escultivarea poteriloru intelectuali pune pre omu in positiune de a intreprinde cu succesu lupt'a pentru esistintia cu arm'a moderna „lucru“, éra cea din urma prin restauratiunea si conservatiunea unei organizatiuni sanetóse fisice inbia bas'a spre lupta: este obligatiunea fiecarui a lucrá, ca omulu se ajunga cea mai nalta desteritate in cultura si cea mai vertósa sanetate, — oblegamentulu fiecarui medicu si invetiatoriu a fi apostolulu sciintiei sale, a popularisá sciinti'a despre crescere si despre pastrarea sanetatei, a indepará pre cátu se póte tóte influentiele stricatióse asupr'a sanetatii si a delaturá tóte pedicele ce ar inpedecá aceste binefacátorie institutiuni.

Igiein'a cere pentru individu: aeru curatu, apa buna, nutrimentu bunu si indestulitoriu; locuintia sanetósa, imbracaminte potrivita, lucru sustienatoriu, éra nu ruinatoriu; dá poterii o du-

rata amesurata, o recreatiune séu pausare de ajunsu, scutintia in contra morbiloru contagiosi si ereditari, ingrigirea de cei morbosu, ingrigirea de corpu, scutu celoru minoreni, scutu in contr'a vate-mariloru mecanice si chemice.

Recerintiele Pedagogiei pentru individu sunt: a dá individulu cunoscentie amesurate si a le aplicá in praca spre binele seu propriu si alu altor'a, a avé invetiatori bine dotati, ce stau pe culmea culturai moderne, inarmati cu tóte calitatile omenesci; eliberarea scolei de tóte influentiele straine, fiindu cá invetiamentulu controlatu in o directiune straina, produce invetiatori aternatori, cari cu aternarea loru perdu si amórea catra propasire. O asemene escultivare a poteriloru spirituali si corporali, instruire in tóte sciintiele omenesci, adeca: Antropologia, Igieina, Geografia, Fisica, Istoria, Istori'a naturale, economia, pe langa sciintiele nationali, adeca limb'a, literatur'a si drepturile cetatienesci, moral'a, scutirea scolariloru de bólele scolastice si o priveghiare medicala asupra scolei: Aceste sunt recerintiele de capetenia, care le cere omulu dela umanitate, si trebue se le cöra, ca se póta ajunge tient'a sa. Tóte aceste recerintie sunt in teoria dejá primite, ba in multe locuri si puse in praca, de si mogici'a, egoismulu si multe alte necuviintie, ce s'au incubatu in societatea omenésca, se rescorsescu si revólta in contra lor.

(Va urmá.)

Dr. Vasiliu.

pana acum a Versietului si incorporandu-se la dieces'a romana a Caransebesiului; prin ce dara dorintiele seculare, 'si vediura realizate.

In asemenea mod, — avemu cu bucuria a inregistrá: cá si comisiunea a III. a delegatiunei nóstre in cerculu S.-Nicolaului-mare cottulu Torontalului, sub conducerea dlui Vicentiu Bogdanu si cu intrevinerea dlui Vincentiu Babesiu ca referintele delegatiunei congresuale a midilocitu si efectuitu dejá despartirea bisericésca a romaniloru de catra serbi din comun'a mestecata Checea romana; unde biseric'a si scól'a cu un'a sesiunea parochiala, asideria au remasu in posesiunea romaniloru ca se desdaunedie pe coreligionarii serbi cu sum'a contractata de 11000 fi. v. a.

Actulu de complanare, — dlu Bogdanu ca conducatoriu alu comisiunei, l'a si substernutu Preasantiei sale dlui Episcopu alu nostru ca presiedintelui delegatiunei; cu care ocasiune inse dlu Bogdanu, scusandu-se, cá din caus'a multilateraleloru ocupatiuni, nepotendu continuá conducerea ulterioara a afaceriloru cestionate, a resignatu de nobil'a si onorific'a acést'a missiune; dar' totu oda'ta a renunciat si de diurnele si alte rebonificatiune de spese din acésta functiune. Prea Sant'i'a Sa Parintele Eppu in scrisu a espresu multiamire dlui Bogdanu.

— P. —

Siepreustu, 9. aug. v.

(*Reuniunea protopresbiterala*) Ieri, preotimea romana or. din protopresviteratulu Chisineului a tienstutu conferintia protopresviterale, unde s'a hotaritu cu unanimitate infintiarea „Reuniunei,” si spre acestu scopu s'au alesu o comisiune de trei membri pentru elaborarea Statutelor, ce le va subsferne la adunarea generala spre aprobare, carea se va tienstu la 5 sept. a. c. st. v.

VARIETATI.

= *Trei imperati*, e vorba cá se vor intelní la Berolinu, a nume Imperatulu Austriei, alu Rusiei si alu Germaniei.

= *Despre unu planu de impacatiune cu Transilvani'a si cu nationalitatile* ni spune „Telegr. Rom.” cá l'ar fi facut guvernulu ung. si ar contiené urmatoriele: 1. Romanii din Transilvani'a se nu atace impacatiunea Ungariei cu Austri'a; 2. Romanii intr'unu congresu se se dechiare de a patr'a natiune a Tranniei si se acceptu uniunea cu Ungari'a; 3. Legea de nationalitati din 1868 se se revéda pe bas'a proieptulu de lege din 1861; 4. Se se revéda legea comunala si municipala si se se stérge virilistii; 5. Legea electorala se fie pretotindenia egala.

= *Statistic'a de scóle a Berolinului*. „Comm. Bl.” publica: In 1871 Berolinulu avú 218 scoli, cu 1982 de clase si 93,198 de invetiacei de ambe sesselle. Intre acestea sunt 64 de scoli ale orasiului, 93 ale privatiloru, celea lalte ale corporatiuniloru: Salariele invetiatoresci 60 de taleri pana la 900. Pentru neamblarea la scóla s'au croitu 16,639 de pedepse, din cari s'au incassatu 2379 de taleri, éra celea lalte parte s'au iertatu parte s'au schimbatu intru inchisóre, si astu-feliu au fostu 1560 de casuri de intemnitari. Peste totu, pedepsele pentru neamblarea la scóla au fostu cu 2160 mai putiene de cátu antiertiu.

= *Invetiamentulu elementariu in Francia*, s'a decretatu sub republic'a prima, dar nu s'a executatu deplinu nici sub imperiulu primu, ci numai de la 1833 in cóci. Obligatoriu nu este nici pana astadi. Membrii corpului legiuitoriu pururia au socotitu invetiamentulu obligatoriu de periculosu pentru parinti si familie. Sub Napoleonu III. in 1861 si 1867 se asternuse senatulu petitiuni pentru invetiamentulu obligatoriu, dar senatulu le-a respinsu cu tóte voturile contra unuia. Acum de nou se agita opiniunea publica pentru a cere obligamentulu instructiunei. Departamentulu Senei s'a pronunciatu asta iérna negativu a supr'a acestei cestiuni, dar ast'a nu descuragiéza pre celea lalte departaminte.

= *Gimnasiulu din Temisóra*, in decursulu anu de scóla, l'au cercetatu 55 de teneri romani ortodossi.

= *Dóue biserici gefuite*. Furi necunoscuti au dusu din cuthi'a bisericei din Bacamezeu (comitatulu Carasiu) sumuliti'a de 12 fi. 65 cr. — In comun'a Paulisii (com. Aradului.) in 21. iuliu, furi necunoscuti au intratu nóptea in biseric'a, au spartu cuthi'a epitropiei din care au dusu 54 fi. 61 cr. bani gat'a si obligatiuni in valóre de 1000 fi. v. a. In dí'a urmatoria obligatiunile s'au gasitu ascunse intr'unu porsioru de fenu in curtea bisericei, inse banii nu. Aceste furturi sunt denunciate tribunaleloru reg. din Aradu si Logosiu. Vom vedé resultatulu.

= *Scumpa carte*. „Metodulu partractarii legendariulu I. de Stefanu Popu, in Blasiu,” care carte, pentru cá este buna, con-

sistoriulu o recomanda oficialminte, avendu numai 74 pagine in formatu micu, costa 60 cr. v. a. Asia scumpe nu erau cartile romanesci nici pre timpulu candu le portau voscinarii in desagi dintr'o tíera intr'alt'a. Ni se va replicá póte cumca o carte buna, nu e scumpa. Dar tocm'a cartile bune potu fi éstine, cáci le cumpera mai multi. Unii sunt de parerea cumca asta carte ar fi vrednica a servi de indreptariu, inse pre cátu timpu e atátu de scumpa, cauta a se recomandá numai de ajutoriu; va se dica e recomandata, dar nu obligata. Se sperámu cá autoriulu va scaritiá pretiulu.

✧ = *Serbatóre nationala in Belgradulu Serbiei*. Adoptivulu fiu alui Ioanu Alesandru I. (Cuza), acum principe alu Serbiei sub numele de Milanu Obrenovicu alu IV., ajunsu verst'a de 18 ani, in carea cu solenitate mare se urcá pe tronu, si incetá reginti'a ce pana acum guverná tíer'a pentru densulu. Acestu actu, întemplatu in 23. aug. stilulu nuou, se preface intr'o serbatóre nationala si tienstu 2—3 díle. Belgradulu se pregatiá de multu, si trimisese invitatiuni si pre la orasiile de frunte (mai vertosu la cele slave) ale Austriei, dintre cari unele, d. e. Prag'a, decise a participá, dar locutienintele imperatescu i-a nemicitu decisiunea. Cu tóte acestea, multime de slavi din Austri'a, isi propuse a merge la Belgradu. Atunci guvernulu austro-ungurescu dede ordinatiune se nu mérga fora de pasaportu. Dupa ce chiar societatea Lloydului austriacu se pronuncia cá nu-i vine la socotéla a tienstu evidintia cá óre caletorii au pasapórtu séu ba, — guvernulu mai slabu din ordinatiunea sa. Russi'a trimise la solenitate pe principele Dolgoruschi, Itali'a a incredintiatu agintelui seu a predá decoratiuni Domnitoriului, Romani'a s'a prezentatu prin o delegatiune ce descáleca in otelulu agintiei romanesci, Muntenegrulu si alte state, trimisera reprezentanti a nume. Belgradulu si-a facutu detorinti'a a incortelá si ospetá multimea óspetiloru sei. Solenitatea s'a inceputu cu servitiulu ddieescu, dupa care domnitoriulu emise o prochiatiune catra serbi, nu casí catra suditi, ci casí catra „fratii sei”, promitiendu-le cá va conduce tíer'a pre calea aspiratiuniloru nationali, la completarea operei incepute. In numele corpului diplomaticu, agintele Angliei, ca decanu, l'a felicitatu pre domnitoriulu. Intr'o gradina publica erau la 800 de serbi din Austri'a, intre cari prezentandu-se Milanu, fu primitu cu: „Se traésca regele Serbiloru”. La banchetulu datu de orasiu, intre insemne erau tierile vechi serbesci, precum Serbi'a vechia, Bosni'a si atele de o parte, de alt'a tipulu domnitoriului, cum jura a le eliberá. Revist'a militara, primiriile oficiali si primiriile neoficiali ale óspetiloru privati fece capetu acestei serbatori, ce dede atát'a nutrementu sperantiei nationali a natiunei serbesci.

Concursu.

Pe parochi'a vacanta din Medvesi — indiestrata cu emolumintele anuali de: 30 jugere de pamentu, fundu parochialu, stol'a indatinata dela 85 de casí si 400 de suflete. precum si birulu de 23 chible de grâu — prin acést'a se escrie Concursu pana in 16. Septemvre a. c., pana candu recurintii sunt avisati recursurile lor, providiende cu documintele prescise in Statutulu organicu, si adresande catra sinodulu parochialu, a le substerne D. tractualu protopresviteru a Thimisiorii Meletiu Dreghiciu; avendu apoi alégerea parochului a se presuscépe in 24. Septemvre a. c.

Medvesi in 15. Iuliu 1872.

2—3.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoirea mea Mel. Dreghiciu m. p. Prot. Thimis.

Concursu.

Prin mórtea fostiloru doi docinti in Valea-Mare, alui Isanu Adamu si a suplintelui Pavelu Spinantiu, statiunea e vacanta si se deschide concursu pana la 17 septembre a. c. candu se va tienstu si alegerea.

Emolumintele: bani gat'a 84 fl. v. a. 1 marge de lardu si 1 de sare, 15 pundi de lumine, 12 metie de grâu, 24 metie de cucurudiu, 1 jugheru aratoriu, 2 jughere fenatie, 1/2 jugheru de gradina, cortelu bunu, 8 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a.

Doritorii de a ocupá acésta statiune, au se-si trimita prescisele documinte la comitetulu parochialu, si se se infacisize pana atunci la sant'a biseric'a se-i auda poporulu cantandu.

Valea-Mare, 11. aug. 1872.

1—3

Comitetulu parochialu.

In contielegore cu mine: Parteniu Gruescu m. p. inspectoru de scóle